

**РОЗВИТОК
СИСТЕМНО-
ФІЛОСОФСЬКИХ
УЯВЛЕНЬ**

ПЛАН

1

- Розвиток уявлень про макрополітичну організацію суспільства

2

- Виникнення та розвиток поняття «політична система»

3

- Підходи до розуміння поняття «політична система»

4

- Еволюція поняття «політична система» у вітчизняній науці

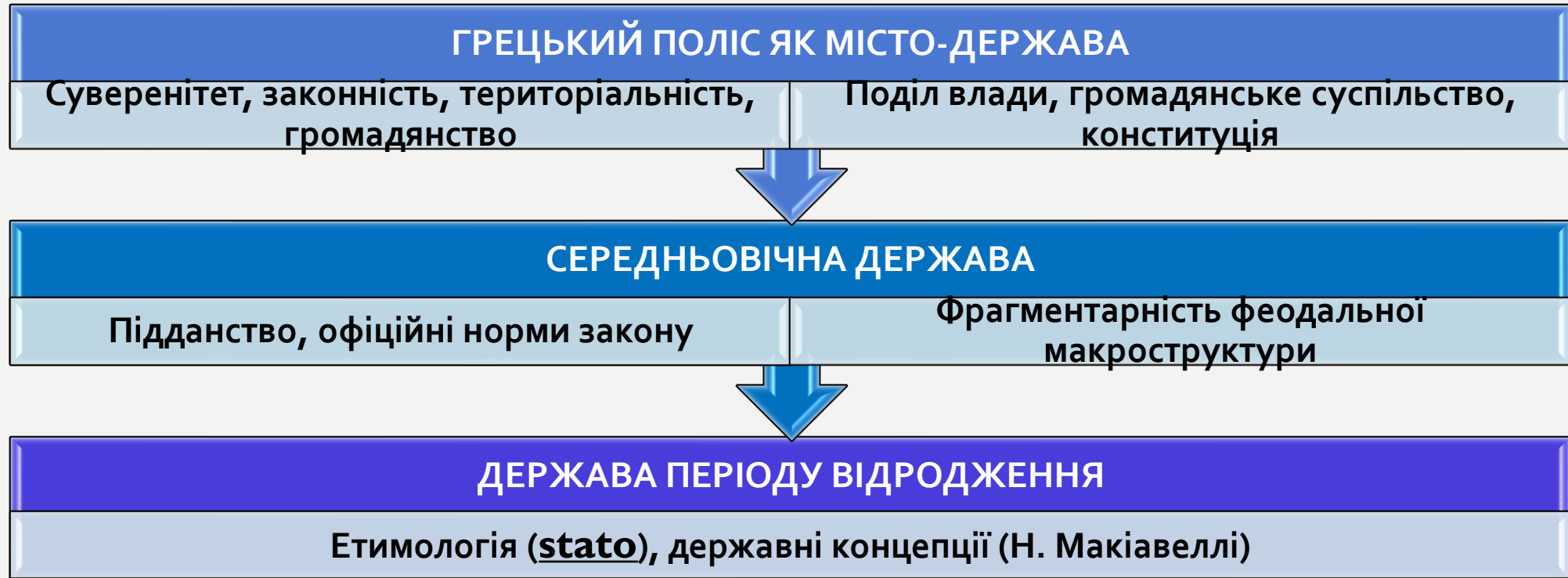
РОЗВИТОК УЯВЛЕНЬ ПРО МАКРОПОЛІТИЧНУ ОРГАНІЗАЦІЮ СУСПІЛЬСТВА

ДЕРЖАВОЦЕНТРИСТСЬКИЙ ПІДХІД

! домінуючий
до сер. XX ст.

ДЕРЖАВА ЯК МАКРООРГАНІЗАЦІЯ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА

XIX ст.

А. де Токвіль

«державний і політичний порядок»

Ідеї заміни державної організації суспільним самоврядуванням

АНАРХІСТСЬКИЙ ПІДХІД

- федерація самоврядних громад

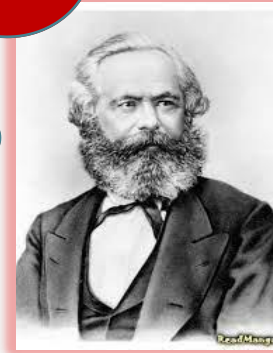
«Вільна організація
знизу нагору за
допомогою вільних
союзів»

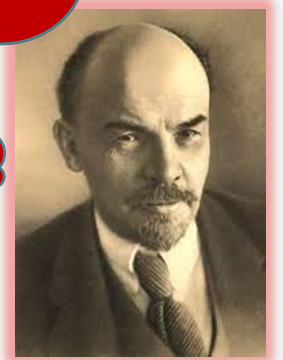
МАРКСИСТСЬКИЙ ПІДХІД

- відмирання держави

«Знищення державної
влади», яка була
«паразитичним
наростом», «відсіч» її,
«руйнування» її;
державна влада стає
тепер зайвою»

«Держава зможе
відмерти повністю
тоді, коли суспільство
здійснить правило:
«від кожного за
здібностями, кожному
за потребами»

50-ті рр. XX ст.

Концепція політичної системи

GRANDTHEORY

ВИНИКНЕННЯ ТА РОЗВИТОК ПОНЯТТЯ «ПОЛІТИЧНА СИСТЕМА»

«Державний устрій»

«Політична система»

«...форма державного устрою те ж саме, що і політична система, остання ж уособлюється верховною владою в державі»

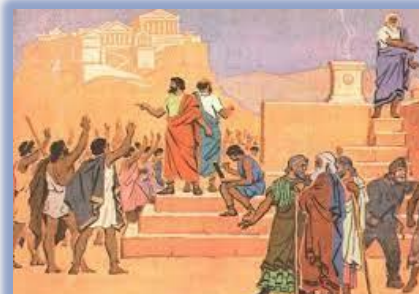
Держава
State

Історично
перший
інститут
політичної
системи

ІНШІ ФОРМАЛЬНІ Й НЕФОРМАЛЬНІ ОБ'ЄДНАННЯ

жерці

партії

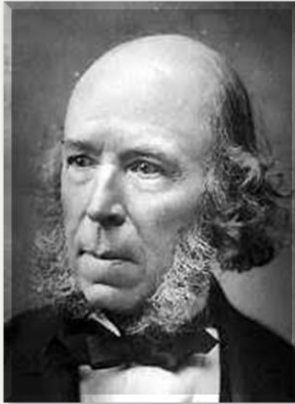
церква

ГРОМАДЯНСЬКЕ СУСПІЛЬСТВО

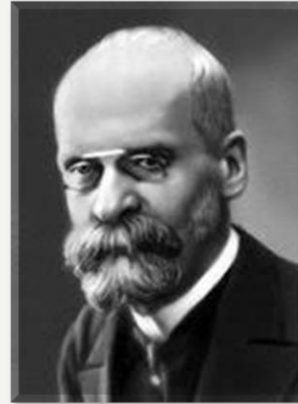
к. XIX – поч. XX ст.

система

соціологія

Г. Спенсер

Е. Дюркгейм

інститут

функція

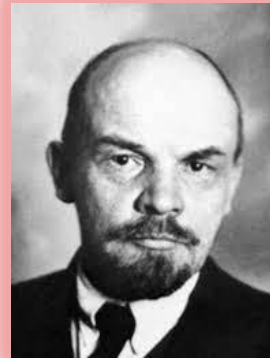
регулятивна система
суспільства

політичне управління

Політичне життя суспільства – цілісне й упорядковане

В. Парето: механізми
циркуляції еліт

В. Ленін: цементуюча роль партій
як центральних інститутів влади

М. Вебер: інтегруюча роль
державної бюрократії

Ф. Ратцель: вплив геополітичних
і територіальних чинників

50-60-і рр. XX ст.

категорія «політична система суспільства»

ПІДХОДИ ДО РОЗУМІННЯ ПОНЯТТЯ «ПОЛІТИЧНА СИСТЕМА»

Соціологічний (теорія обміну)

політична система - інститут, який підтримує стабільність загальних правил щодо відносин обміну

Конфліктологічний

політична система - інструмент легалізації та продуктивного розв'язання соціальних конфліктів

Елітарний

роль еліт, що концентрують владу над економічними ресурсами, управлінням і правовою системою

Інституціональний

політична система - сукупність державних і недержавних інститутів, соціальних і правових норм, за допомогою яких реалізуються політико-владні відносини

Системний

всебічний аналіз політичної сфери як системи

Структурно- функціональний

розкриття основних функцій політичної системи, аналіз взаємодії її елементів і підсистем

ЕВОЛЮЦІЯ ПОНЯТТЯ «ПОЛІТИЧНА СИСТЕМА» У ВІТЧИЗНЯНІЙ НАУЦІ

Сер.1960-х –
сер.1970-х рр.

Сер.1970-х –
1980-і рр.

Розширення кола суб'єктів

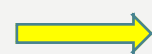
«ПОЛІТИЧНА ОРГАНІЗАЦІЯ СУСПІЛЬСТВА»

різний набір елементів

НЕ системно
НЕ функціонально

Аналіз організацій

Поч.1990-х рр.

початок розробки поняття «політична система»

ДЯКУЮ ЗА УВАГУ!